

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2022 M. GEGUŽĖS 25 D. NUTARIMO
NR. 535 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TARPTAUTINIŲ SANKCIJŲ ĮSTATYMO
ĮGYVENDINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-23-781, TAIS NR. 23-6125(3))

2023-05-30 Nr. NV-1291

Vilnius

Įvertinę skubos tvarka Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas:

1. Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija savo iniciatyva, šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nurodytos komisijos ar Lietuvos Respublikos institucijų siūlymu Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka rengia ir teikia pasiūlymus Europos Sąjungai, Jungtinėms Tautoms ir kitoms tarptautinėms organizacijoms, kurių narė yra arba kuriose dalyvauja Lietuvos Respublika, nustatyti, keisti ar atšaukti tarptautines sankcijas. Mūsų nuomone, Projekto rengėjai turėtų pagrįsti, kodėl jų nuomone, yra reikalingas Vyriausybės lygmens teisės aktas – Projekte dėstomas Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų, kuriomis nustatomos tikslinės finansinės sankcijos terorizmo ir teroristų finansavimo bei masinio naikinimo ginklo platinimo ir finansavimo srityse, įgyvendinimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas), o nėra pakankamos žemesnio lygmens, pvz., ministro, reguliacinės priemonės dėl tarpinstitucinio susižinojimo procedūrų teikiant siūlymus dėl tikslinių sankcijų tam tikrose srityse. Mūsų nuomone, atskirų tikslinių sankcijų įgyvendinimo reguliavimas Vyriausybės lygmeniu stokoja teisinio pagrįstumo ir kartu dėl itin dinamiškos aplinkybių kaitos nesąlygoja teisėkūros ekonomiškumo, nes, viena vertus, savo esme tai kuria precedentą ir dėl kitų tikslinių sankcijų grupių reguliavimo, kita vertus, nesudaro prielaidų teisinio reguliavimo efektyvumui dėl toliau nurodytų priežasčių.

2. Aprašo III skyriuje pateikiami įtraukimo į sankcijų sąrašus kriterijai, kurie iš esmės yra nustatyti JT ST rezoliucijose. Šiame kontekste pažymime, kad pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją tokia teisės kūrimo praktika, kuri gali sukelti neaiškumų, kas yra tikrasis atitinkamo teisinio reguliavimo šaltinis, laikytina ydinga ir galinti apsunkinti teisės normų taikymą. Atsižvelgiant į tai, Vyriausybės priimame teisės akte neturi būti perrašinėjami kitų organizacijų

nustatyti kriterijai, nes, mūsų nuomone, reguliuojant tarpžinybinį susižinojimą pakanka pateikti tik nuorodas į atitinkamus teisės aktus, kuriuose nustatyti kriterijai ir pagrindai nacionalinių institucijų turi būti įvertinti. Tuo labiau, patys kriterijai, kurie asmenims sąlygoja suvaržymus, savo esme Vyriausybės lygmeniu apkritai negali būti nustatomi, nes tai yra įstatyminio reguliavimo dalykas. Be to, bendrųjų teisėkūros principų neatitinka ir tai, kad, perrašant JT ST nustatytus kriterijus, referuojama ne tik į minėtas rezoliucijas, bet kartu duodama ir nuoroda - „vėliau ją pakeičiančios JT ST rezoliucijos“, kas iš esmės sąlygoja, kad Vyriausybė pritaria/ nustato ir tai, kas šiuo metu nėra žinoma ir bus nustatyta ateityje. Svarbu paminėti ir tai, kad, pasikeitus bet kokiam JT ST nustatytam kriterijui, atitinkamai bus poreikis koreguoti Aprašą, o tai savo ruožtu nesąlygotų teisėkūros ekonomiškumo ir sukurtų perteklinius reguliavimo procesus.

3. Dėl ankstesniame punkte nurodytų priežasčių, mūsų nuomone, Vyriausybės lygmeniu neturėtų būti reguliuojama tai, kaip asmenys turėtų realizuoti savo teises pagal kitų organizacijų sprendimus (Aprašo 11 ir 13 p.). Atitinkama apimtimi turėtų būti įvertintas Aprašo 10 ir 15 p. – jei juose pateikiamas reguliavimas patenka į JT ST rezoliucijų turinį, tai neturėtų būti perrašoma.

4. Aprašo 5 punkte siūloma numatyti, kad siūlymus dėl įtraukimo į sankcijų sąrašus teikia visos Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo priedėlio 12 skyriuje nurodytos nacionalinių saugumą užtikrinančios institucijos, t. y., nuo valstybės aukščiausiųjų vadovaujančių institucijų (Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės iki savivaldybės institucijų). Pirma, tai žymiai platesnis institucijų, o kartu ir priskiriamų atsakomybių, sąrašas nei Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymo 12 str. nustatytos kompetentingų institucijų funkcijos, todėl turėtų būti įvertintas jo pagrįstumas ir proporcingumas, be kita ko, ir atitiktis minėto įstatymo 5 str., pagal kurį pasiūlymus dėl tarptautinių sankcijų teikia tik valstybės institucijos. Antra, pagal JT ST rezoliucijose nustatytus įtraukimo į sankcijų sąrašus kriterijus ir reikalingą informaciją dėl pakankamo pagrindo (Aprašo 17 ir 18 p.) akivaizdu, kad dėl objektyvių aplinkybių ne visos institucijos, o iš esmės tik mažuma iš jų, turės prielaidų pateikti tokią detalią informaciją apie siūlomus įrašyti į sankcijų sąrašus subjektus, Taigi, konkrečių atsakingų subjektų neįvardijimas iš esmės suponuoja tai, kad sukuriamos pareigos tėra formalios, o tai kelia pagrįstas abejones dėl siūlomo reguliavimo efektyvumo ir veiksmingumo.

5. Aprašo 8 punkte pateikiama tik bendro pobūdžio nuostata, kad asmenys išbraukiami iš sankcijų sąrašo, jei nebeatitinka nustatytų kriterijų, tačiau šia apimtimi visiškai neaptariamos procedūros ir tarpžinybinis bendradarbiavimas nacionaliniu lygmeniu (kas, kam ir kokiais terminais pateikia/ perduoda informaciją). Siūlome Aprašą atitinkamai papildyti ir kartu sistemškai šias nuostatas derinti su Aprašo 12 p., kuriame reguliuojamas esamas įtraukimo į sankcijų sąrašus įvertinimas – kasmetinis ir esant subjektų prašymui išbraukti.

6. Aprašo 3 punkte pateikiama nuoroda, kad vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatyme ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme. Atsižvelgiant į tai, siūlome įvertinti, ar formuluotė „grupės ir organizacijas“ atitinkamai neturėtų būti siejama su Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje pateikta apibrėžtimi „bet kokia kita organizacija arba fizinių ar juridinių asmenų grupė ir (ar) organizacijų grupė“.

7. Siūlome atsisakyti: pirma, Aprašo 2 punkto, nes tai, kad JT ST sankcijos įgyvendinamos pagal Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymą suponuoja pati šiame įstatyme pateikta tarptautinių sankcijų samprata, o Aprašo reguliavimo dalyką nusako šio teisės akto 1 p.; antra, Aprašo 9 punkto kaip nekuriančio pridėtinės vertės, nes tokios tarptautinio susirašinėjimo teisės Užsienių reikalų ministerijai kyla iš nuostatais priskirtų funkcijų vykdymo, be kita ko, ir atsižvelgiant į ministrui pavestas valdymo sritis; trečia, vertinamojo pobūdžio nuostatų Aprašo tekste, kaip pvz., „greitai susipažinti“ ir pan.,

8. Mūsų nuomone, Aprašo 19 punkte neturėtų būti dubliuojama informacija dėl Užsienio reikalų ministerijos skelbiamos informacijos apie sankcijas pagal Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo tvarkos aprašo 3 p. Siūlytume reguliuoti tik, tai kas susiję su Aprašo reguliavimo turiniu – pareiga skelbti įtraukimo į JT ST sankcijų sąrašus ir išbraukimo iš šių sąrašų procedūras.

9. Teisės technikos aspektu koreguotinas nutarimo projekto 2 punktas, papildant nuoroda, kad netekusiu galios pripažįstamas nutarimas „su visais pakeitimais ir papildymais“.

Teisės grupės vyriausioji patarėja

Eglė Gasiūnaitė